

petko vojnić purčar

u panogradu vašar

Radost se smenjuje sa melanholijom detinjstva pred šatrom sa alvom koja se reže malom satarom. Propeti drveni konji se vrte u krug, mame je, ali ne sme ponovo da ih zajaši. Camci probijaju vazduh kao vodu. Plehani zvuk melodija koje naviru sa svih strana kao da se odasvud svira i viče. Pucaju pogodne mete spale do sumpornog praha. Haotični mirisi joj se uvlače u nosnice. Kuzman je odguruje i ona leti do čvrsto zategnutih lanaca ringlšpila, čiči glasovima žena sa ostalih sedišta. Kuzmana odbacuje u vis, vešto i snažno kao muškarac, Reska, koja je na sedištu iza njega. Panorama Panograda zavilana, posunovraćena kao unutrašnja strana zida smrti. Za momenat vide Šumar ev šešir koji izviri ispod velikog suncobrana. Dok oni plove, zamišljajući da su piloti u letilici, Šumar pije pivo i ljuti se što ga je dovela na vašar, što mu se zagreva voda iznad normale u hladnjaku automobila, što mu se mladalačka razuzdanost Reske i Kuzmana čini kao namereno začikavanje.

Vrlovažni Šumar od gore izgleda kao mrav, to će mu kazati kad side. Ona treba više da je uvredena, jer zna prave razloge njegove ljutnje. Boji se da ga ne vidi neko iz fabrike, klamiteta. Reska i Kuzman napiti produžiše da se vrte na ringlšpilu, dovikujući im kao obesna deca. Izigravaju balavurdiju, reče, trudeći se da sakrije pakost.

Ona umiri nervozne ruke, pomogne joj da zapali cigaretu. *Pristoji im, mladi su,* reče Paulina. Šumar udahne duboko dim, skrivajući uzdah. *Čemu to do blesavluka beslovesno okretanje, Paulino?*

Ona zamuca, zatrepča, htela brzo da mu odgovori, u refrenu, *Pristoji im, mladi su,* ali mu kaza, *Zašto onaj stari Grk uvek iznova kotrlja kamen, iako mu to ne godi kao vožnja Reski i Kuzmanu?*

Šumar poskoči, obiđe sto kao da će otići, ali se vrati, sedne, *Slična je logika revizioniste koji je napustio revoluciju kad joj je bio potreban.*

Paulina oseti da mora da mu protivreči, da ga izvreda. *Druže Šumaru, Vi nikada ne postavljate stvari tako da budu diskutabilne, pa da Vaše uverenje možda dode u podređen položaj. Zar to nije Logika Boga Oca, Sina i Svetoga Duha onih koji su revoluciju pripremili, izveli, koji je vode uvereni da sve to tako, i samo tako, mora da bude?*

Šumar se zbuni, zaprepasti, nije takvu Paulinu poznavao, bi mu drago, nasmeja se, stisne joj muški šaku. *Ostavi se ti prosvete i psihologije, takve žene potrebne su nam u politici, mada ih se, priznajem, u krevetu pribojavam.*

Poljubi je nespreno u kosu. *Nije zgodno pred tolikom svetom da se cmačete,* reče Reska vodeći Kuzmana za ruku. *Panograd nije Pariz. Ako vam je prigustilo, daju vam ključeve svog stana da spasemo obraz Javnom moralu.*

Nepopravljiva, reska Reska, kaza Šumar blagonaklono i povede ih do obližnjeg strelišta pod šatrom. Znalčki odapere najbolju vazдушnu pušku i pogodi nekoliko plehutih ciljeva, koji popadaše uz prasak. Ciljeve mu, zatim, odabirahu Paulina, Kuzman, Reska, i on ih obaraše precizno, bez promašaja. *U ratu mi je ova nauka pomogla da spasim glavu.*

Reska se nagne Kuzmanu na uvo kao da će zašaputati, pa kaza glasno, *A sad od te nauke, na sreću, ginu samo nejakci zečevi, fazani i veprovi. Pucanje u lovu je, očigledno, nostalgija za revolucijom.*

Šumar odmahne rukom, *Danas ste u formi, mada nakrivo nasadene,* pomogne Paulini i Reski da nameste kundake u pregibu ramena, otkloni im nedostatke u držanju pušaka i one zapucaše. Dugo su promašivale, Šumar se jedio, uzimao sâm pušku i pucao, pokazivao, molio Kuzmana da ih upućuje, dok nisu počele i one obarati mete, više njegovom pomoći, jer ih je držao za ruke i nišanio zajedno sa njima. Kuzmanu se zbog alkohola mete magličasto udvoje, ali pogodi sve koje nanišani i oduševi devojke i Šumara koji ga u oduševljenju snažno prodrnusa.

Nisi mi rekla, Pau, da ti je kolega vrstan strelac, reče Reska, uzimajući Kuzmana pod ruku, *A Vi, Šumaru, mogli biste dečka koji put povesti sa sobom u lov. Pogotovo što je nekada bio aktivista kao Vi.*

Šumar ga prepusti Reski, obgrlivši Paulinu, *Naravno, samo što ne idem u lov godinama. Lovim bolje ekonomske uslove za svoje radnike.*

Kuzman pokuša da se odbrani Reskinog tutorstva, izvuce ruku iz njene, napregne se da smisli kako će im odgovoriti, izvuci se iz žrnja dvosmislenih aluzija koje idu preko njegovih leđa, *Mene to ne interesuje.* Kad htela kazati, *Ja sam bio samo dobar magarac,* vide Pavu Bačića sa ženom, oboje u crnom, sa uštirkanim rubljem od kojeg teško pomiču vratove, a iza njih, u pacijem redu, Lajčo vuče Noju za ruku, *Bačićevi došli na vašar,* reče Kuzman. *Svetla tačka familije im ostala kod kuće.*

Paulina se naljuti, *Tuna nije tačka, on je Piramida, Faraon,* pribere se, ljubazno otpozdravi Pavi Bačiću, koji visoko podigne šešir, slično učini Lajčo, imitirajući oca, a Nojo radostan zamumla. Bačićeva žena gleda na suprotnu stranu, u drugi red šatora, te ih ne primeti. Kad joj muž kaza koga je pozdravio, ona se dugo okretala i propinjala na prste, ali zavesa mnoštva joj onemogućila da ih vidi.

Slušam o Tuni stalne hvale, ali ne znam čime ih zaslužuje, reče Šumar. *Nisam pročitao u novinama da je njegova zadruga postigla bogzna kakve rezultate. Stručnjaci mi tvrde da je Tuna prosečan agronom, a njegov upravnik, koga lično poznajem, da nije bogzna kakav švaca, osim što se zatvara u svoju sobu i misli da je princ u zamku ili, kako Paulina kaže, Faraon.*

Reska razbuca napetu situaciju, zagrlj Paulinu i Šumara, počue ih prema šatri, Kuzmana pozove glavom, *Hoću da jedem alve. Ostavimo na miru sirotog Tunu, koji se ne da videti kao ni gospod bog. Krkajmo alvu dok se ne umažemo ko žvalave laste. Lepi, odseci četiri komada za četiri Ugursuzu.*

Prodavac načini grimasu kao da se snebiva, Reska ga štipne za debeli evnuški obraz, *Ne preterujmo, Reska, reče Šumar.*

Debeljko se uzvrcka, žmirkavo namigujući Šumaru, *Nista, nista, dama se samo salila.*

Kuzmanu se alva zalepi za prste kao lepak, sa gadanjem je odlepljivao sa zuba, zastao mu iver alve u grlu, zakašlja se. Reska i Paulina svoju brzo slistiše. Šumar svoj komad utpra Cigančetu u šaku. Kuzman se sakrije iza šatora sa slikama svetaca, talijan-skih pejzaža i političkih rukovodilaca, ispljuje alvu iz usta, a ostatak baci. Napravi se da pešlja oko pantalona kao da je mokrio.

Dočeka ga samo Reska, u daljini ugleda Šumara i Paulinu kako nestaju u otvorima mase koja se popunjava i zaklapa za njima kao vrata, *Gde si se zagubio, mali moj? Oni odoše da poprave hladnjak. Nas dvoje smo slobodni do večeri.*

Uhvati ga intimno za lakat, skine mu žutu mrvicu sa brade, *Ja sam Panogradanka, tu u blizini mogu ti pokazati kalvariju i katoličko groblje.*

II

Upreza konje bačo ide u varoš Nojo ide u varoš Lajčo ide nana ide bačo u varoš deran dobije šećera deran ne plakaj Ru ostane kod kuće deran je dobar Nojo dobio novo odilo Ru plaka Ru ostane kod kuće Lajčo se brije Lajčo brije derana Lajčo bači vika, *Raduje se, ko ker, što će ići, vrtijo bi repom da ga ima,* Čistu košulju dobio deran operu Noju kaza nana deranu operu obraz deranu operu ruke operu kosu operu noge guzu operu Lajčo kaza,

Izgleđaće Nojo ko mlada,

Ru zatvore u košaru Ru idu suze s očivi deran narani kokoši bačo kaza derane ne boj se kokoši idu kuruze Nojo ide slanine ide kruva nana kaza,

Ne mož da guta tolko se raduje, magarac jedan,

Nana poljubi derana Nojo ide papriku deran ugrize jezik ne plakaj derane plakaj ne ideš u varoš jezik boli Lajčo kaza,

Tuna neće s nama, jel misli da su vašari samo za paore, bo ga u tu gospocku finoću,

Nana priti prstom pere ruke veže maramu nana kaza, *Ne peuj, magarac ni jedan, Tuna cigurno ima poslova i nije njegovu da se miša sa svakim svitom,*

Noju svrbi deran češa guzu nana udari po ruki nana kaza, *Nemoj za astalom po gujci, to nije lipo,*

Deran plaka Nojo ne plakaj deran ne ide u varoš deran nema suza Nojo bide dobar Lajčo kaza,

Nemojte nane da se rasplače, ondak možemo u majčinu dok ne stane,

Bačo oblači pošu uzme šešir bačo se češlja bačo namigiva bačo se smije bačo kaza,

Vidičeš lipi sisati ženski, Nojo,
Nana udari baču bačo se smije deran se smije nana kaza,
Vraže matori, navodiš derana na grij.
Bačo se smije bačo lupi Noju bačo dirne tu Noju bačo kaza,
Ima veći od mene, i šta bi radijo sa njim kad mu se nadigne,
Nana lupi baču Lajčo se smije bačo se smije nana vika,
Grom te spalijo, tako divaniš prid dicom,
Bačo biži bačo se smije bačo se popne na kola zove derana
Nojo se popne deran sidne na sino Lajčo sidne na sino nana sidne na sic bačo kaza,

Nisam ja religiozan, a ni ko odbornik to ne smim, hajd, sad krenmo s božjom pomoći,

Bačo ošine konje kola krenu Ru muka Nojo plaka deran ne plaka Nojo bidne dobar Lajčo zagrlj Noju deran drkći nana kaza,

Jel i od nedilje imaš sednicu,
Bačo ošine konja bačo pljune bačo češe glavu bačo kaza,

Javiće mi ako bude, a šta se ti uvijek živciraš zbog mene? Kad su me izabrali za odbornika radovala si se ko da si uvatila boga...

Nana bisni nana namišta maramu nana vika,
Jebalo te tvoje odborništvo, dok se ti trčiš po sednicama, ja ne znam di bi prije, jel kod svinja koje se deređu, jel kod kokošivi, jel kod krava kojima su vimena natekla.

Nana trlja nos nana bisno gleda deran se boji bačo se smije bačo kaza,

Nisam kriv što znam divaniti i srpsko-hrvacki i madžarski, pa me ljudi biradu, i bio ja kraći tu ako lažem da si se radovala kad sam posto vlast.

Nana se smije nana pljune na zemlju Lajčo pokrije Noju Lajčo mane rukom kola drmaju bačo ošine konja nana kaže,

Mamina fanfulja si ti, a ne vlast, Di je vlast brez novaca,

Bačo puši bačo duva dim Lajčo se smije bačo bisno gleda na Lajču Lajčo se ne smije bačo vikne,

Vi se razumite u vlast ko Frajto u šljive, kod nas vlast bresplatno radi, samo visoka vlast dobija novaca, al ja sam za vas visoka vlast i brez novaca,

Bačo ošine konja nana se ne smije Lajčo se ne smije deran se smije bačo bisno gleda derana bačo vikne,

Sad još i ovaj da me zajebava,
Bačo udari Noju deran plače Lajčo miluje derana nana miluje derana Lajčo kaže,

Sad triba samo da nam cio dan plače, dobro ćemo se provesti u varoši,

Bačo miluje Noju deran plače Lajčo grli derana bačo kaže,
Ako bude cmizdrijo, neće u varoš,

Nojo plače bačo gleda derana Nojo ne plače deran legne na sino Lajčo pokrije derana Lajčo kaže,

Nojo je pametniji izgleda od vas,

Bačo mane rukom kola drmaju trbuv žulje jaja drmaju derana Nojo grize sino čuje ticu deran njuši ajer konj stane konj piša bačo zviždi konj drkći bačo kaže,

Nek se ljucki ispumpa, piša ko da tri miseca nije pišo,

Deran čuje ticu kola drmaju jaja konj rže Nojo je dobar deran ide u varoš Nojo spavaj deran spava u mraku bubuša vidi deran se boji bubuš će pojesti derana Nojo plače Lajčo drma derana Lajčo kaza,

Izgleda da je klapio štogod strašno, pa plače.

Bačo peuje nana miluje derana Nojo ne plakaj konj trči bačo ošine konja kola tresnu Lajčo kaza,

Ja ću voditi Noju po vašaru, kad Vi i nana po vašarite, što triba, nač ćemo se kod kola.

Ljudi trče ljudi vikaju dica gledaju Noju tamo sviraju Lajčo vodi derana bačo ide s nanom Nojo ide šećera ljudi pucaju ljudi pivaju deran je dobar dica idu šećera Lajčo pije pivo bačo kaza,

Eno naše gospodice Pauline i novog učitelja.

Bačo skida šešir Lajčo skida šešir deranu skidaju šešir Pua maše rukom čovik buba se smije šatra se okreće oni pucaju oni vikaju ljudi letidu ljudi skičidu Lajčo kaza,

Nać ćemo se posli kod kola.

Bačo ide s nanom bačo rukom mane bačo se smije bačo prst digne bačo kaže,

Odma međ künde trčite, pazte da se ne zarazite od kake.

Lajčo se smije deran ide s Lajčom nana udari baču bačo namigne Lajči Lajčo trči Nojo trči deran ide šećer lipse se prsti deranu čeka deran Lajču on leti Lajčo se okreće Nojo čeka deran plače Nojo se boji deran ide šećer Lajčo leti u nebo deran ne plakaj dica diraju Noju dica se smiju dica viku Noju deran plače Lajčo dođe dica biže Lajčo vika,

O, ljudi moji, jopet ga vuku, sanko vam Nojo nane...

Lajčo vodi derana ne plakaj Nojo deran je dobar Lajčo miluje derana Lajčo kaza,

Idemo na groblje, videćemo fajinske ženske.

Lajčo trči Nojo trči deran sustane ljudi idu oni plakaju deran ne plakaj Lajčo vuče derana Lajčo legne u travu Nojo legne u travu Lajčo kaza,

Tijo, Nojo, naš učo će jednu.

Nojo čuti učo se šeta cura sidi cura diže aljinu cura mica kolenima deranu ide pljuvačka cura divani Lajčo ne čuje Nojo ne čuje.

Učo ljubi curu diza joj aljinu cura diza noge žila ide u curu učo drkći Lajčo drkći Lajčo pljune Nojo drkći Lajčo kaza

Kenjevi se ženska ko štuka.